MUTLAK YASAMA DOKUNULMAZLIĞI SINIRLANABİLİR Mİ?

Doçent Dr. Çetin ÖZEK

Bütün parlamenter sistemlerde olduğu gibi, Anayasamız da, parlamento üyeleri için mutlak yasama dokunulmazlığın kabul etmiştir. Gerçekten, 1961 Anayasasının 79. maddesinde, «Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, meclisde ileri sürdükleri düşüncelerden ve bunları meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar» denilmektedir. Hemen hemen aynı hüküm, 1924 Anayasasının 17. maddesinde de yer almıştı.

Mutlak yasama dokunulmazlığı, bir nevi cezasızlık halidir ve parlamento üyelerinin takibat korkusu olmaksızın hizmet görmelerini sağlamak amacına yönelmiştir. Anayasamız bu müesseseyi «Dokunulmazlık» başlığı altında düzenlemiş olmakla beraber, müessesenin her türlü takibatı mutlak ve devamlı bir şekilde önlemesini göz önünde bulundurarak «teşrii mesuliyetsizlik» şeklinde isimlendirilmesi gerektiğini belirtenler de vardır [1].

Tarihi bakımdan 1689 tarihli Bill of rights (haklar beyannamesi) ile İngilterede ortaya çıkan müessese XVIII. asrın sonlarından itibaren bütün demokratik sistemi tatbik eden ülkelere geçmiştir. Kaidenin İngilterede kabul ediliş sebebi de, müessesenin bugün için muhafazasını icap ettiren sebeplere uygundur. İngilterede, XIV. asırdan XVI. asra gelene kadar, Avam Kamarası mensupları tarafından

---

1) ARSEL, 251 - KIRATLI, 17 Kanaatimizce, mutlak dokunulmazlık müessesesinin «sorumsuzluk» olarak isimlendirilmesi yerinde değildir. Zira, sorumsuzluk, müessesenin failin fiilini suç olmaktan çıkarmasını ifade edebilir. Nitekim aşağıda göreceğimiz gibi, bazı ceza hukukçuları dokunulmazlığın isnat kaabiliyetini ortadan kaldıran hukuki bir sebep olduğunu söylemektedirler. Sorumsuzluk kelimesi de, ilk bakışta, failin isnat kaabiliyetinin mevcut bulunmamasını akla getirmektedir. Halbuki, dokunulmazlık halinin mevcudiyeti halinde, fiil suç teşkil etmekte olduğu gibi, failin de isnat kaabiliyeti mevcuttur. Mutlak dokunulmazlık hali dışında işlenen suçlar bakımından isnat kaabiliyetinin kabulü, diğerleri için kabul edilmemesi bu mefhumu parçaladığı gibi aynı şahsı bazan kaabiliyet sahibi, bazan de kaabiliyetsiz saymak gibi bir çelişik duruma düşülmüş olur. Bizce, kanun failin için de bulunduğu objektif statü icabı belirli fiiller için bir cezasızlık sebebi kabul etmiş bulunmaktadır.